

סוגיית הפלות כסוגיה הבוחנת יחסי כוח מגדריים

סיפור שהיה כך היה:

במסגרת עבודתי כמנהלת "דלת פתוחה" תל אביב, בשיתוף פעולה עם קו החירום לנשים המעוניינות בהפסקות הריון ב'אשה לאשה', ליוויתי אישה צעירה בת 21 להפסקת הריון באחד מבתי החולים בארץ. האישה הייתה בשבוע השלושה עשר להריונה והייתה אבודה לחלוטין מבחינה כלכלית ומבחינת היכולת שלה להתמודד עם מה שקורה לה. הגענו למיון נשים על מנת להחזיר למינריה לקראת הפלה בגרידה, והאחות שקיבלה את פנינו הביטה בטפסיה ואמרה "שבוע 13? מה קרה?" בצורה שיפוטית למדי. היחס שלה היה מזלזל ולא מספיק אמפטי לטעמי, אבל ניחא. הגענו לרופאה ואמרתי לה שהאישה מאוד מפוחדת ונודה לה אם קצת תסביר לה מה שהיא הולכת לעבור. אני חשבתי שהגענו למנוחה ולנחלה, ובהתחלה היא אכן קיבלה יחס נעים. היא נכנסה לחדר להחדרת הלמינריה ואני הקשבתי מעבר לוילון.

מעבר לכך שהן לא ידעו את שמה, הן לא התייחסו לכאב שהיא חשה. היא בכתה מרוב כאב (מדובר בהליך שמרחיב את צוואר הרחב על ידי צבירת נוזלים והוא נעשה בהכרה מלאה) וכל שהיה להן להגיד הוא "את לא משתפת איתנו פעולה. אם תשתפי איתנו פעולה זה יכאב הרבה פחות". רק לאחר כמחצית מהזמן שהייתה בפנים הן שאלו אותה לשמה. אך זה עוד לא הכל וגם לא החמור ביותר ביחס שהיא קיבלה. בעודנו באות לצאת מהחדר נשמעה האמירה הבאה: "פעם הבאה גלולות. זה הרבה יותר זול". כמוכן שלא יכולתי לעבור על זה בשתיקה ופניתי אליהן באמירה חד משמעית שיחס כזה איננו מקובל עליי. התלוננתי לבית החולים וקיבלתי מענה הולם ביותר מראש אגף נשים ויולדות של בית החולים.

המטרה של מאמר זה אינו היחס המזלזל בבית החולים, או השיפוטיות על כך שהיא חיכתה עד שבוע 13 כדי להפסיק את הריונה. אני רוצה להתייחס להנחות המוקדמות המוטבעות ברופאות/ים, ובכולנו, בדבר אמצעי מניעה והפלות. ההנחה הטבועה בכולנו על זה שנורא קל היום למנוע הריון ומה הבעיה בזה בכלל.

נקודת הנחה ראשונה היא שכל אישה יכולה למנוע הריון בקלות על ידי נטילת גלולות או סוג של אמצעי מניעה הורמונאלי אחר. בצמוד להנחה זו נמצא הקונדום, שנתפס כאמצעי מניעה יעיל, זול, וקל לשימוש אז מדוע הנשים הללו (אלו שנכנסות להריון לא מתוכנן) לא משתמשות בהם? נקודת הנחה שנייה היא שבתוך מערכת היחסים המינית (זוגית או לא זוגית), שכתוצאה ממנה נוצר הריון לא מתוכנן, יש גבר ואישה שייקחו אחריות על המעשה. נקודת הנחת שלישית היא שאישה בהריון שמה לב לכך במהרה, כי אין לה ווסת, והיא מפסיקה את הריונה בשבועות המוקדמים.

אני רוצה לנסות ולפרק את הנחות היסוד הללו כי הן מונעות מתפיסות עולם דכאניות וליברליות. האם לכל אישה יש נגישות לאמצעי מניעה? האם לכל אישה יש את הזכות על גופה? להחליט מי ייכנס אליה ומתי? איך ייכנסו אליה וכמה? איך להגן על עצמה מפני הריון לא מתוכנן ומחלות המועברות על ידי מגע מיני? התשובה שלי לכלל השאלות הללו היא שלצערי לא. לא לכל הנשים יש את הזכות על גופן. לרובנו אין. לא לכל הנשים יש נגישות לידע אודות אמצעי מניעה או את האמצעים הכלכליים לממן אמצעי מניעה. לא כל הנשים רוצות להשתמש באמצעי מניעה הורמונאליים, ואינן חזקות מספיק בתוך הקשר הזוגי שלהן כדי שכן זוגן ישתמש בקונדום. כאשר הרופאה אמרה לה שיותר זול גלולות, היא כלל לא ידעה את הנסיבות בהן היא נכנסה להריון לא מתוכנן. מהיכרותי עם הנערה הזאת, אני בספק שהיא בכלל יכלה להגיד את המילה קונדום, עצור, רגע, ואפילו לא, לבחור שהייתה עמו. אני בטוחה שהקלות בה אנחנו תופסות את הפנייה לרופאת נשים בשביל מרשם, קניית הגלולות בבית המרקחת ונטילת הגלולות באופן תדיר, הן לא פעולות שבהכרח היו קלות עבורה. הרופאה לא ידעה אם מדובר באישה שנאנסה, באישה עם סכנת חיים של התאבדות או מאוימת ברצח ממשפחתה, וזו הבעיה העיקרית במקרה הזה. המחשבה שזה קל לכל אחת באותה המידע למנוע הריון. הנגישות לידע על אמצעי מניעה והיכולת להשיגם היא מילת המפתח במקרה הזה.

נקודות ההנחה השנייה מתייחסת לאחריות על התוצאה של קיום יחסי מין ללא אמצעי מניעה. מי שעובדות עם נשים, ועם נשים מוחלשות בפרט, יודעות שבמקרים רבים הגברים פשוט לא שם. החברה הישראלית והחברה האנושית בכלל מלאה בנשים חד הוריות, נשים עם ילדים מאבות שונים, ועוד. בגלל זה גם יש הרבה יותר נשים עניות. גברים אינם לוקחים אחריות על מעשיהם. אחת החוויות הקשות שעברו על אותה אישה היא לא בהכרח הפסקת ההריון. היא הייתה אסירת תודה על כך שזה היה מאחוריה. עיקר הקושי והכאב נבע מכך שברגע שהבחור, שהיה חבר שלה, שמע שהיא בהריון, הוא הפסיק לענות לה לטלפונים ולא עזר לה כלכלית בתהליך. כמובן, לא כל הגברים ו/או הנערס הם כאלה. אבל יש הרבה יותר מדי שכן.

הנחת היסוד השלישית היא הנחת היסוד שנשים מחוברות לגופן ויודעות לזהות כאשר אין להן דימוס חודשי או שגופן משתנה. לצערי זו לא המציאות. נשים, ונערות בפרט, נמצאות לעיתים בהכחשה כל כך גדולה לגבי מה שקרה להן שהן כלל אינן מודות בפני עצמן על כל שהן בהריון. הן חושבות שהן לא בהריון ולעיתים אף חוששות להודות שקיימו יחסי מין. לכן נערות ונשים לפעמים מגיעות לשבועות מתקדמים של ההריון. כי הן לא מחוברות לגופן שלהן, אך בעיקר לא מחוברות לעצמן.

סוגיית ההפלות איננה הסוגיה החוקית בעיני בדבר חיותו של העובר או זכות האישה על הגופה. סוגיית ההפלות מקפלת בתוכה סוגיה רחבה הרבה יותר הקשורה ביחסי כוח מגדריים ומעמדיים הטבועים בבסיס קיום יחסי המין. למי יש את הנגישות לידע על אמצעי מניעה? למי יש את הנגישות הכלכלית לאמצעי מניעה? מה האינטרסים מאחורי פיתוח אמצעי מניעה לנשים בלבד (פרט לקונדום)? למי יש את הנגישות להפלות? והכי חשוב בעיני, באילו נסיבות אישה נכנסת להריון לא מתוכנן? האם אנחנו במצב מבני בו אנחנו יכולות לסרב שמישהו ייכנס לגופנו ללא הגנה? או יותר נכון, האם שכשאנחנו מסכימות, אנחנו בהכרח רוצות שייכנסו אלינו?

הכותבת: שרון אורשלימי, מנהלת 'דלת פתוחה' בתל אביב ופעילה בפרויקט נשים וטכנולוגיות רפואיות
ביאשה לאשה'.